

dalį nuarta, sienelių šonai puošti nedidelių duobučių eilėmis. Šalia puodelio rasti keli medienos fragmentai bei įvijinė apyrankė su mirusiojo diltbio kaulų fragmentais. Apyrankė labai prastos būklės, suirusi į kelis smulkius fragmentus. Greta taip pat aptiktas nedidelis lininio (?) audinio fragmentas. 16 cm į PR nuo puodelio gulėjo vaikiška vytinė antkaklė su daugiakampėmis buoželėmis galuose (antkaklė lūžusi į tris dalis). Po ją aptikti medžiagos fragmentai. Tarp antkaklės ir puodelio rasti keli smulkūs įvijos fragmentai. Nerasta jokių stambesnių mirusiojo kaulų. Sprendžiant iš įkapių išsidėstymo, vaikas buvo palaidotas galva į PR. Puodelis rastas mirusiojo kojūgalyje. Kapas datuotinas IX–X/XI a.

Tyrimo metu nustatyta, jog Viešvilės kapinyno III aplinka bėgant šimtmečiams gerokai pasikeitė. Į R bei ŠR nuo kapinyno egzistavo nedidelė dauba, kuri laikui bėgant buvo užpusyta smėliu.

Ateityje Viešvilės kapinyno III archeologinius tyrimus numatoma pratęsti.

Viešvilė Cemetery III

In 2012, the investigation of Viešvilė Cemetery III (Jurbarkas District) continued with the excavation of 81 m² (trenches 8 and 9). A disturbed child inhumation, burial 55, dating to the 9th–10th/11th century was discovered. The grave contained a small hand built pot, a coil bracelet, a twisted wire neck-ring with faceted terminals, a coil bead, and fragments of wood and cloth (Fig. 1). The continued excavation of this site is planned.

1 pav. Žemaičių Kalvarijos kapinynas, radiniai iš šurfo 8. A. Gerbutavičiūtės nuotr.

Fig. 1. Žemaičių Kalvarija Cemetery, finds from test pit 8

Asta Gerbutavičiūtė

Žemaičių Kalvarijos kapinynas, vadinamas Žvizardro kalnu

Žemaičių Kalvarija arba Varduva iki XVII a. vidurio vadinta Gardais. Rašytiniuose šaltiniuose vietovė pirmą kartą paminėta 1253 m. XV a. didysis Lietuvos kunigaikštis Vytautas dovanojo Gardus Žemaičių vyskupui, kuris čia įsteigė dvarą. XV–XVI a. apie Gardus beveik nėra žinių, tačiau jau XVII a. pirmojoje pusėje į Gardus atsikrausčius vienuoliams dominikonams, 1639 m. aplinkinėse kalvose įrengta 19 koplytelių, simbolizavusių „Kalvarijų kryžiaus kelius“. XVIII a. pabaigoje miestelis pirmą kartą pažymėtas centrinės Žemaitijos žemėlapyje.

0 ————— 3 cm

2 pav. Žemaičių Kalvarijos kapinynas, radiniai iš šurfo 8. A. Gerbutavičiūtės nuotr.

Fig. 2. Žemaičių Kalvarija Cemetery, finds from test pit 8

0 ————— 3 cm

3 pav. Žemaičių Kalvarijos kapinynas, radiniai iš šurfo 8. A. Gerbutavičiūtės nuotr.

Fig. 3. Žemaičių Kalvarija Cemetery, finds from test pit 8

Apie tai, jog Žemaičių Kalvarijos miestelyje esančiame Žvizdro kalne buvęs IX–XII a. kapinynas, sužinota tik 1916 m., kai vokiečių kareiviai, kasinėdami šį kalną, aptiko turtingus kapus su ginklais ir papuošalais, kurie buvo išgabenti į Karaliaučiaus muziejų. XX a. viduryje vietos gyventojams kasant rūšio duobę kalno V šlaite ir 1971 m. per Žvizdro kalną tiesiant vandentiekio liniją, vėlgi buvo aptikta radinių bei žmonių kaulų, kurie priskirti X–XI a. buvusiam kuršių kapinynui.

2012 m. Žemaičių Kalvarijos kapinyne, vadinamame Žvizdro kalnu (UK 5501), buvo atlikti archeologiniai žvalgomieji tyrimai, kurių metu Žvizdro kalno gatvėje buvo iširta 19 žvalgomųjų šurfų, nutolusių vienas nuo kito 5–16 m atstumu, iš viso 20 m². Archeologiniai tyrimai buvo vykdomi suprojektuotos elektros kabelių trasos vietoje, tiriant žvalgomuosius šurfus būsimų duobių, skirtų komunikacijų jungimui, vietose.

Atlikus archeologinius žvalgomuosius tyrimus Žvizdro kalno gatvės R atkarpoje, įkalnėje, kultūrinis sluoksnis nebuvo aptiktas. Šioje vie-

toje dominuoja natūraliai susidarę molingo grunto bei žvyro sluoksniai. Kultūrinis sluoksnis fiksuotas Žvizdro kalno gatvės centrinėje bei V dalyse. Čia tirtuose šurfluose dominuoja 30–90 cm storio vėlyvo, XX a., kultūrinio sluoksnio horizontai. Dalyje tiriamų šurflu (8, 10–12, 18) buvo fiksuoti ankstesnių komunikacijų tiesimo darbų metu susidarę grunto perkasimai. Tačiau reikia išskirti šurflu 8 ir 18 atvejus, kur fiksuotas nors ir suardytas, tačiau archeologiniu požiūriu vertingas buvusio kapinyno kultūrinis sluoksnis, datuojamas X–XII a. Šurfluose rasta karolinės antkaklės dalis, įvijinis žiedas, pora diržo apkalėlių, trikampių kabučių, keletas grandelių fragmentų, pora lipdytos keramikos šukių, miniatiūrinis verpstukas, pora vielučių, geležinio peilio geležtė, pasaginė segė storintais galais, juostinės apyrankės fragmentas, kniedelė, dvigubo rantyto stiklinio karoliuko fragmentas (1–4 pav.).

Žemaičių Kalvarija Cemetery, aka Gravel (Žvizdras) Hill

In 2012, a field evaluation (19 test pits, 20 m²) was conducted in Žemaičių Kalvarija Cemetery, aka Gravel Hill. This c. 9th–12th-century cemetery was only discovered in the early 20th century.

Only 20th-century cultural layers were generally recorded during the investigation with earlier digging from the laying of utility lines recorded in some of these layers. But in test pits 8 and 18 a fragment of a destroyed 10th–12th-century cultural layer was recorded. It contained a few fragments of cremated and uncremated human bones as well as finds characteristic of this period: part of a bead necklace, a coil ring, two belt fittings, a triangular pendant, several loop fragments, two sherds of hand built pot-

4 pav. Žemaičių Kalvarijos kapinynas, radiniai iš šurfo 18. A. Gerbutavičiūtės nuotr.

Fig. 4. Žemaičių Kalvarija Cemetery, finds from test pit 18

tery, a miniature spindle whorl, two pieces of fine wire, an iron knife blade, a penannular brooch with thickened terminals, a fragment of a flat bracelet, a rivet, and a fragment of a small double ribbed glass bead (Fig. 1–4).

Daumantas Kiulkys

Joniškės kapinynas

Joniškės kapinynas (UK 31844) (Klaipėdos miestas) yra žinomas ir spaudoje minimas nuo XIX a. pabaigos. 1882–1893 m. Karaliaučiaus muziejui „Prussia Museum“ buvo perduota daug radinių iš Klaipėdos krašte esančios Joniškės (*Janischken, Kr. Memel*). Didžiąją jų dalį perdavė vietinis žemvaldys, kariškis Graffas. Daugiausiai tai buvo vėlyvojo geležies amžiaus (IX–XII a.) radiniai: kryžiniai smeigtukai, pasaginės segės, geležiniai kovos kirviai, kalavijas ir t. t. Po II Pasaulinio karo tiksli kapinyno vieta nebuvo žinoma, dėl duomenų stokos nebuvo vykdytos ir jos paieškos.

Apie galimą Joniškės kapinyno buvimo vietą informacijos suteikė 1996 m. į LNM patekusi vario lydinio apyrankė, rasta sodininkų